Valiokunnan lausunto TaVL 1/2026 vp– U 76/2025 vp

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi päätöksen (EU) 2015/1814 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse markkinavakausvarannosta rakennusten ja tieliikenteen aloilla ja muilla aloilla

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi päätöksen (EU) 2015/1814 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse markkinavakausvarannosta rakennusten ja tieliikenteen aloilla ja muilla aloilla (U 76/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Hanne Siikavirta, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Valtteri Härmälä, työ- ja elinkeinoministeriö
- jäsen Lassi Ahlvik, Suomen ilmastopaneeli
- asiantuntija Arttu Karila, Elinkeinoelämän keskusliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Energiavirasto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 27.11.2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi markkinavakausvarantopäätöksen (EU) 2015/1814 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse markkinavakausvarannosta rakennusten ja tieliikenteen aloilla ja muilla aloilla. ETS2-markkinavakausvarannolla pyritään lieventämään ETS2-järjestelmän käynnistämiseen liittyvää

kysynnän ja tarjonnan välisen epätasapainon riskiä ja tekemään järjestelmästä vastustuskykyisempi markkinahäiriöille sekä näin välttämään kohtuuttomat hintavaikutukset.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ETS2-päästökauppajärjestelmän kautta tulevaa EU:n laajuista hintaohjausta tärkeänä keinona vähentää päästöjä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Samalla valtioneuvosto katsoo, että ETS2-päästökaupan käynnistyessä tulisi olla riittävät hintoja vakauttavat mekanismit tilanteeseen, jossa päästöoikeuden hinta kasvaisi merkittävästi odotettua suuremmaksi ilmastotavoitteita kuitenkaan vaarantamatta.

Valtioneuvosto voi tukea markkinavakausvarantopäätökseen tehtäviä muutoksia, jotka tukevat ETS2-päästökaupan sujuvaa käynnistymistä ensimmäisinä vuosina samalla varmistaen, että sen toiminta jatkuu tehokkaana.

Valtioneuvosto edellyttää, että jatkoneuvotteluissa on tarpeen vielä selventää komission ehdotuksen oikeudellisia kysymyksiä kuten suhdetta päästökauppadirektiiviin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on 27.11.2025 antanut ehdotuksen päätökseksi, jolla muutettaisiin markkinavakausvarantopäätöstä ((EU) 2015/181) siltä osin kuin on kyse fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta (ETS2). ETS2:n soveltamisala kattaa päästökauppadirektiivin mukaisesti tieliikenteen, rakennusten erillislämmityksen sekä yleisen päästökaupan (ETS1) ulkopuolisen teollisuuden sekä rakentamisen käyttämän polttoaineen.

ETS2-järjestelmän toimeenpano on aiheuttanut suuria haasteita ja viivästynyt useissa jäsenvaltioissa. Vastauksena huolenaiheisiin järjestelmän hinnoittelun käynnistymistä on päätetty lykätä vuodella, ja lisäksi komissio on ilmoittanut antavansa muita järjestelmän vakautta tukevia ehdotuksia. Nyt tarkasteltavalla ehdotuksella pyritään lieventämään järjestelmän käynnistämiseen liittyvää kysynnän ja tarjonnan välisen epätasapainon riskiä ja tekemään järjestelmästä vastustuskykyisempi markkinahäiriöille sekä välttämään kohtuuttomia hintavaikutuksia.

Ehdotuksen myötä markkinavakausvarantoon luoduista 600 miljoonasta päästöoikeudesta käyttämättä jääneet päästöoikeudet jäisivät voimaan vuoden 2030 jälkeen. Samoin markkinavakausvarannosta vapautettaisiin huutokaupattavaksi päästöoikeuksia tilanteessa, jossa kierrossa olevien päästöoikeuksien kokonaismäärä on 210—260 miljoonaa päästöoikeutta. Lisäksi markkinavakausvarannosta huutokaupattaviksi siirrettävien päästöoikeuksien määrää lisättäisiin tilanteissa, joissa päästöoikeuden hinta ylittää 45 euroa päästökauppadirektiivin 30 h artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Talousvaliokunta on lukuisissa asiayhteyksissä korostanut päästökauppajärjestelmän merkitystä EU:n ilmastopolitiikan kustannustehokkaana ohjauskeinona. Talousvaliokunta tukee

valtioneuvoston tavoin muutoksia, joiden tavoitteena on turvata ETS2-järjestelmän sujuvaa käynnistymistä ja samalla varmistaa järjestelmän toiminnan tehokkuus.

Päästökauppajärjestelmän on toimittava ennustettavasti ja markkinaehtoisesti, jotta se tuottaa selkeän ja kustannustehokkaan päästövähennyssignaalin. Talousvaliokunta korostaa asiantuntijakuulemisessa esiin noussutta tarvetta varmistaa sääntely-ympäristön ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys erityisesti investointien turvaamisen näkökulmasta. Tämä kysymys liittyy myös laajemmin ilmastopolitiikan sektorikohtaiseen rakenteeseen ja sääntelyn tilannekohtaisiin muutoksiin.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota kuulemisessa esiin tuotuun tarpeeseen varmistaa, etteivät kansalliset ohjauskeinot muodostu ETS2:n käynnistyessä päästökauppajärjestelmän kanssa päällekkäiseksi tavalla, joka heikentäisi Suomen kilpailukykyä ja kotitalouksien asemaa. Valiokunta pitää samoin tärkeänä varmistaa, että järjestelmä tukee liikennejärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä. ETS2-järjestelmän käyttöönottoon liittyy Suomen kannalta merkittäviä haasteita myös maa- ja metsätalouden kustannusten nousun kautta.

Talousvaliokunta kiinnittää kriittistä huomiota siihen, ettei komissio ole toteuttanut esityksestä erillistä vaikutusarviointia. On kuitenkin arvioitu, että liikkeelle laskettavien päästöoikeuksien määrän lisääntyminen voi kasvattaa jäsenvaltioiden huutokauppatuloja, joskin vaikutus voi tasapainottua alempien yksikköhintojen myötä. Samoin toteutuva päästöoikeuden hinta voi vaikuttaa osaltaan päästökehitykseen ja sen myötä ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Talousvaliokunta katsoo, että esityksen jatkokäsittelyssä pitää pyrkiä arvioimaan sen vaikutuksia muun muassa päästöjen, huutokauppatulojen ja kustannusten kannalta.

Vaikutusarvioinnin puuttuessa ehdotuksen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia päästökehitykseen ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen voi tasapainottaa se, että ETS2-päästöt kuuluvat vuoteen 2030 saakka taakanjakoasetuksen velvoitteiden piiriin, ja kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan toteuttaa korvaavia toimia. Tällä voi kuitenkin toisaalta olla päästövähennystoimien kustannustehokkuutta heikentävä vaikutus. Vaikutusten arvioinnin vaikeutta korostaa myös se, ettei vuoden 2030 jälkeisestä EU:n ilmastopolitiikan rakenteesta ja sääntelykehikosta ole tällä hetkellä varmuutta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 1/2026 vp

Helsingissä 12.2.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Ville Kaunisto kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen